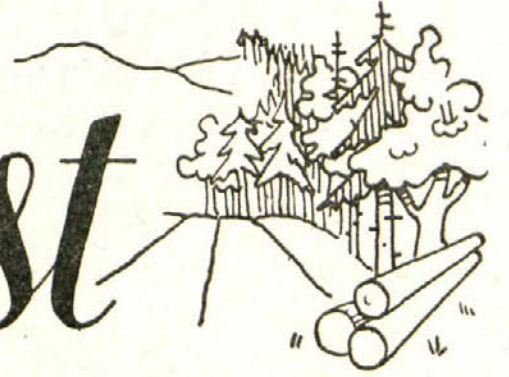




Dolenjski list



GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV ČRNOMELJ, NOVO MESTO IN TREBNJE

Leto I. — Stev. 26.

Novo mesto 19. avgusta 1950

Izhaja tedensko

Zasedanje Okrajnega ljudskega odbora

V petek so se zbrali odborniki okrajnega ljudskega odbora k drugemu rednemu zasedanju. Okrajna skupščina, kakor lahko imenujemo naše najvišje oblastno telo v okraju, je bila v lepo okrašeni dvorani Doma ljudske prosvete v Novem mestu. Poleg odbornikov — žal jih je 12 neopravičeno manjkalo — so bili na zasedanju tudi tov. Zakošek, član oblastnega ljudskega odbora, sekretar OK KPS tov. Martin Žugelj, zastopnik novomeške organizacije JA in več predsednikov in tajnikov krajevnih ljudskih odborov.

V začetku so prebrali pozdravno pismo, ki so ga skupščini poslali zadrugniki iz Orehovice. Nato je podpredsednik OLO tov. Stane Šnid v obširnem predavanju podal sliko gospodarskega in političnega stanja v okraju, pri čemer je posebej podčrtal naloge oblasti v času, ko se borimo proti birokraciji za pravo demokracijo. Ljudstvo pozdravlja decentralizacijo državne uprave, ki bo zblížala predstavnike volivcev z delovnimi ljudmi. Tudi pri nas, je dejal tov. podpredsednik, smo začeli na birokratičen in neživljenjski način reševati nekatere naloge. Brez zborov volivcev in brez sodelovanja ljudstva so odbori postavljali različne plane, ki pa prav zaradi svoje neživljenjskosti dostikrat niso bili uresničeni.

Poročilo o delu okrajnega izvršilnega odbora je podal tov. Anton Pirc. — Iz obeh poročil je bila razvidna gospodarska dejavnost okrajnega odbora v letošnjem prvem polletju. Pregled o gradnjah, investicijah, krajevni industriji in obrtništvu, komunalnih delih, lesni proizvodnji, pogozdovanju, finančnem stanju, kmetijstvu, prosvetnem delu in elektrifikaciji je pokazal zanimivo sliko napredka, pa tudi pomanjkljivosti dela ljudske oblasti v okraju. Poročila so bila samokritična in so prav zato tudi bila sprejeta z odobravanjem.

Novo gradnje v okraju vse prepočasi napredujejo. Z večjim zanimanjem vseh, ki so za to odgovorni, bi bilo lahko marsikaj že gotovega, tako n. pr. stanovanjska hiša v Novem mestu, pljučni oddelek bolnice itd. Lokalna industrija in obrt sta izpolnili polletni plan s 102%. Električno je dobilo letos 5 vasi, še v 5 vaseh pa jo bodo do zime napeljali. Tu bi bilo napravljene veliko več, pa zaradi pomanjkanja materiala ni mogoče ustreči vsem vasem. Nagla rast naše velike industrije bo kmalu omogočila tudi to. — Slabo gre v lesni proizvodnji; kmetje so izpolnili le 49% letnega plana, izvozili pa so iz host samo 32% posekanh količin. Mobilizacija vodnikov bo v prihodnjih tednih naša resna naloga. Izvoziti je treba 54.000 kubičnih metrov lesa, kar pa bo z 2000 konji, ki jih imamo na razpolago, lahko narediti. Pogozdili smo letos 22 hektarjev goličav s

(Nadaljevanje na 2. strani)

V drugem ljudskem posojilu je lep del naše boljše in srečnejše bodočnosti

Drugo ljudsko posojilo je naletelo med dolenjskim ljudstvom na močnejši odmev, kot pa je bilo pred dvema leti. Delavstvu in nameščentstvu, ki je že pri prvem posojilu dokazalo z vpisom svojo visoko politično zavest, se je sedaj pridružil tudi kmet in to v veliko večjem

številu, kakor leta 1948. Številnim kmetom je razdobje med prvim in drugim ljudskim posojilom na široko odprlo oči, zato smemo danes upravičeno pričakovati, da bo uspeh vpisa drugega ljudskega posojila v novomeškem okraju prav močan.

Brez hudiča in brez začaranega kroga

Kmetijska obdelovalna zadruga v Orehovi pri Št. Jerneju ima za seboj trdo borbo. Danes sproščeno koraka novim uspehom nasproti. V tem, da nudi skupnosti že bogate sadove svojega dela, je tudi njihovo blagostanje. Brez večjih žrtv so dali na skupnem sestanku besedo, da bodo vpisali 42.000 din ljudskega posojila. Predsednik zadruga — Janez Šiško — se je obvezal vpisati 7000 din. Ta zadruga je tudi napovedala vsem kmetijskim zadrugam v novomeškem okraju tekmovanje — katera izmed zadrug bo v odstotkih imela največ vpisnikov in katera bo imela v odstotkih največji vpisni zanesek.

Razgovor s člani te zadruga zgovorno priča o njihovem velikem zaupanju do državnega vodstva in Komunistične partije: »Nismo dali še zadnje besede! — Znesek vpisa lahko poskoči. Vemo, da bodo vse zadruga v okraju imele 100%

vpisnikov, videli pa bomo kdo od naših zadrug je najbolj pametno gospodaril. — Najboljši izmed nas imajo tudi možnost, da v tem tekmovanju zmagajo.«

Predsednik zadruga tov. Šiško si pa zaviha brke, da mu stoje kot dva kažipot; in z nasmehom pove: »Zakladov, ki so s hudičem in začaranim krogom v zvezi, se naš dolenjski kmet otresa. Zaklade imamo mi sami v svojih lastnih rokah!«

Tudi Kmetijska obdelovalna zadruga v Podhosti, ki je po svojih uspehih med prvimi v okraju, je že svojo obljubo za vpis ljudskega posojila presegla za sto odstotkov.

Zadrugniki pa ne bodo ostali samo pri vpisu, temveč bodo tudi pomagali vpisnim komisijam pri telničnem delu in pri prepričevanju kmetov za ljudsko posojilo.

Papirnata komisija

V vseh krajih novomeškega okraja so bile vpisne komisije pravočasno postavljene; kakor pa kaže, niso ljudje, ki so določeni v komisijo, povsod taki, kot bi morali biti. Ali se bomo čudili kraju, ki ne bo imel pravega uspeha pri posojilu, če zvemo, da je članom komisije posojilo lanski sneg, in da se boje grafikona, ki naj bi ga postavili v vasi na vidno mesto, da bi jim na preprost način kazal politično zavest vsakega vaščana posebej?

Tak slučaj je v Št. Jurju. Komisija in ljudski odbor v Št. Jurju sta bila od

Delovna komisija žanje uspehe

Prečna — prijeten kraj ob Krki v bližini Novega mesta — si je postavila častno številko za vpis: 170.000 dinarjev. Po zaslugi krajevnih komisije in krajevnega aktiva, bo ta znesek tudi dosežen.

Tudi iz Brusnic so sporočili, da bodo svoj plan ljudskega posojila izpolnili. — Tako bo ta kraj dal s 170.000 dinarji lep delež k skupnemu uspehu, ki ga bodo zaznamovali narodi Jugoslavije po zaključku vpisa. V teh dveh krajih, katerima sledi še vrsta drugih, je bilo ljudem na domač in prepričljiv način povedano, kaj pomeni za našo bodočnost uspeh tega posojila. Zato ti ljudje ne

Podpisal bom tisoč dinarjev...

Kakor nalezljiva bolezen se širi v našem okraju: »Podpisal bom tisoč dinarjev posojila!« Če vprašamo kmeta, ki ne taji, da bi lahko več denarja vpisal, zakaj ne da več, te začudeno gleda in pove: »Ko pa vsi tako pravijo!«

Nov dokaz o pomanjkljivem delu aktivistov krajevnih aktivov in komisij. Kaj je res tako težko stopiti k človeku in mu lepo po »kranjsko« povedati o velikih uspehih, ki jih zaznamuje naša država. Stavimo tako. Tisočak se bo spremenil v dva, tri, pet — pa tudi deset tisočakov.

»Podpisal bom tisoč dinarjev...« — je zrcalo dela tistih, ki zanj odgovarjajo.

Posojilo bi ga izdalo

Da ima naš kmet denar ni nobena tajnost. Razlika je le ta: prvi ga ima več, kot drugi. In če ga ima, naj nikar ne misli, da ga ne bi smel imeti. Hudiča! Saj ga je s težkim delom zaslužil in naj ne misli, da mu je delavec ali nameščenec nevoščljiv. Teško je pa razumeti, zakaj ga stiska doma in mu ne da odprto pot v svet — v obtok. Saj bi vendar s tem tudi sebi koristil.

»Posojilo bi me izdalo...« pa kar na stran!

Delavci, nameščenci in obrtniki

O obveznostih, ki so si jih zadali delavci in nameščenci po naših tovarnah, ustanovah in delavnicah, smo že pisali. Poročila, ki danes prihajajo, govore le o tem, da so že marsikje določeni znesek za posojilo presegli in da posamezne sindikalne podružnice tekmujejo med seboj. Novo pa je, da tudi naši obrtniki nočejo zaostajati.

Združenje obrtnikov v Novem mestu bo častno izpolnilo svojo dolžnost. Ni jim pa to dovolj. Sklenili so, da bodo šli na deželo, kjer bodo obiskali tovariše obrtnike. Lep in vse pohvale vreden sklep.

Dneve, ki jih imamo pred seboj do vpisa, bomo frontovci izkoristili za to, da še tiste, ki gledajo II. ljudsko posojilo nekam od strani — prepričamo o pomenu samega posojila. To naj bo odgovorna naloga vseh nas.

KMETJE, DELAVCI, NAMEŠCENCI, OBRITNIKI, GOSPODINJE IN MLADINA!

Ali je bila vaša srečka prvega ljudskega posojila že izžrebana? Prepričajte se o tem pri najbližji pošti ali podružnici Narodne in Komunalne banke v svojem okraju! Poglejte, ali ste med srečnimi izžrebanci; mnogi so poleg vrnjenega posojila in obresti dobili tudi lepe dobitke!

Dvignite obresti na prvi kupon vaše obveznice!

Začelo se je - vendar kako?

O vodovodu, sestankih, zboru volivcev in še kaj

Dobil sem jih pri kopanju jarka ob poti z Grma v Smihel, Pet železničarjev, mladih in močnih fantov, sodnika Korošca in dve tovarišici s sodišča, pa odvetnika Bučarja, ki se je pridružil članom sindikata. Med njimi je stal sredi jarka, nizko sklonjen nad pravkar odkopano debelo cevjo, Henrik Cigoj in kazal enemu izmed železničarjev, kako naj udarja s krampom previdno okoli cevi. Poverjenik za komunalno gospodarstvo pri MLO, tovariš Moreti, in delovadja Lipar pa sta se menila nad kolenom jarka, kjer se cev izublja proti potoku Težka voda, kaj bo treba v tem popoldnevu še narediti.

Deset oznojenih ljudi, ki se s krampi in lopatami približujejo črni cevi, meter in pol globoko v zemlji. Novomeški prostovoljci — na delu za razširitev in ureditev vodovoda, pereče rane v našem vsakdanjem življenju. Po dvasetih letih načrtovanja, govorice, uganjanja, jeze in neizpoljenega upanja vendarle enkrat: začeli smo delati.

Tu, v klanecu od Težke vođe do drevereda na Grmu, leži v zemlji 480 m vodovodnih cevi, premera 15 cm, s katerimi bomo razširili omrežje v samem mestu in pogladi vodo tudi v zadnjo hišo v koloniji in na Kapiteljski hrib, pa tudi v vsa tista nadstropja, kjer jo zdaj tu in tam ponoči strežejo po — kapljicah. Na križišču pred kandijskim mostom se nabirajo še debelejšje cevi, katere bomo položili od vrha Grma do prvih hiš ob mostu. En cevovod bo napajal Bršljin, drugi, močnejši, pa bo zadostoval vsem potrebam mesta. Pritiske iz vodne shrambe na Grmu bo dovolj močan, da bo po novih ceveh prihajalo v sleherni hišo zadosti vode.

Začelo se je — vendar kako? To mi je pokazal obisk pri prostovoljcih v sredo popoldne, 12 ljudi — eden železničarjev je prišel ob petih, še eden ob pol šestih zvečer — je z veseljem in smehom na licih rilo v trdo zemljo, kopalo in metalo zemljo na rob jarka, 12 prostovoljcev — delalo pa naj bi jih vsak dan vsaj 30... Toliko je pripravljene orodja, takšen je bil plan, sestavljen s predstavniki posameznih sindikatov.

Ti pa so že v začetku — odpovedali. Ne vsi! Podružnica krajevine industrije in obrti se je izkazala; kovinarji, mizarji, krojači, frizerji in drugi so pošteno zagrabili za krampe in lopate in odkopali dobršen kos jarka. Iz tovarne igrač je prišlo dvakrat 15 prostovoljcev; enkrat pa so izostali. Tekstilna tovarna, ki jih je obljubila dvakrat po 30 — obljube ni držala. V sredo sta bili na vrsti podružnici z železnice in sodišča, vendar ne polnoštevilno. In tako naprej.

Uspeh? 27. julija so začeli z odkopavanjem. Izkopanih je 9 metrov cevi, 70 m jarka pa je odkritega do samih cevi. Kdaj bo vseh 480 m cevi na cesti?

»Koliko ljudi bi lahko delalo hkrati pri odkopavanju?« sem vprašal tovariša Cigoja

in Moretija, ko smo ugotovili, da pri dosežanju »naglic« cevi pred snegom verjetno ne bodo na svetlem.

»Tudi sto!« sta oba hkrati odgovorila in pojasnila, da je orodja dovolj.

Kdo bo delal...

Spomnil sem se številnih Novomeščanov, ki že tedne in tedne govorijo, da bodo pri tlakovanju ceste in popravilu vodovoda pomagali s prostovoljnimi delom — in gledal voljne kopače, katerim so se v jarku samo od časa do časa pokazale skuštrane glave in oznojeni, goli hrbti. Deset jih dela — prostora pa je za 100 ljudi... Sredi meseca avgusta smo — tu bo treba skopati globok jarek za nove cevi, delo pa se kljub požrtvovalnosti nekaterih tovarišev z mestnega štaba in dosedanjih prostovoljcev komaj opazno pomika naprej. Mislim na izkopanih 9 metrov cevi in onih 471, ki čakajo pridnih rok...

Cevprav ima tovariš Hladnik že 55 let, je pred dnevi sam izkopal 4 m cevi. Prebivalci Cankarjeve ulice so obljubili 2000 prostovoljnih ur. V letnem planu Osvobodilne fronte Novega mesta stoji zapisano: opravili bomo 40.000 prostovoljnih ur...

Na vse to mislim, ko gledam ljudi v jarku, s kakšno skrbjo kopljejo, samo da ne poškočevali cevi. Je Novo mesto res tako zaspano in brezbržno, da bo gledalo deseterico pri delu, stotine in stotine drugih pa bo čakalo, da bo voda pritekla v pipo, kjer je že več let ni bilo? Je to malomarnost in ne vem kolikokrat opevana zaspanost — ali pa organizacijska slabost organizacij OF, ki kljub vsemu »načelnemu« govorjenju o delu itd., ne znajo pritegniti ljudstva k ustvarjanju jutrišnjega lepšega dne?

Odgovor sem dobil zvečer na množičnem sestanku.

Frontovci zahtevajo zbor volivcev

Sestanki, sestanki, Marsikomu so se zamermili, da ne gre več nikamor. Tak seveda tudi ne bi smel okoli oglov opravljati dela oblasti in množičnih organizacij, ker se je sam odtegnil sodelovanju. Praznih kritikantov, ki znajo samo lepo govoriti, delati pa ne, ne potrebujemo.

»Vedno isti obrzi...« tožijo tisti, ki jih dobiš na sestankih. Med njimi je večina delovnih ljudi, ki so odborom množičnih organizacij dejansko v pomoč.

»Saj se nič ne dobi...« z zdoččasnim obrazom spet odgovarjajo nekateri, ki jih vabiš na sestaneke, pa se izvijajo kakor jegulja z raznimi izgovori.

Da gre pri mnogih za pristno meščansko zaspanost in jih ni na sestanke in delo zaradi kakšne užaljenosti in podobnega, bo seveda spet držalo.

Da pa je za slabo udeležbo marsikje odgovoren tudi odbor OF, ki ni znal iz se-

stankov ustvariti prave kovačnice ljudskih predlogov in pobud za napredek, pa bo spet res. Zakaj je bila dvorana nabitá polna, ko je pred dnevi govoril tov. Osolnik? Ljudje se zanimajo za politične in gospodarske dogodke doma in po svetu. Ko so seveda morda kdaj naleteli na slabo pripravljen sestaneke, jih je to odbilo za dolge mesece od organizacije. Kar priznamo, da je tako.

V sredo zvečer sta sklicala sekretariata II, in III. terena množični sestaneke v Sindikalnem domu. Prišlo je 52 ljudi. Prav gotovo bi jih bilo veliko, veliko več, če bi bilo iz vabil razvidno, kaj se bodo na sestanku pomenili. »Pridite vsi zaradi važnega dnevnega reda«, to ne pove toliko, kakor bi lahko n. pr. stavek: »Pogovorili se bomo o ljudskem posojilu, o novomeškem vodovodu in izkopu cevi.« Tudi ni prav, da n. pr. terenski odbor OF v II. terenu že skoraj leto dni nima sekretarja in da leži vse delo skoraj izključno samo na predsedniku, ki mora sam celo pripeljati vabila za sestanke na večna vrata! V odboru je na papirju nekaj odbornikov, ki jih ni bilo blizu tudi že po 6 mesecev, odpovedali so pa tudi mnogi ulični zaupniki. Vse to je vzrok, da med odborom in članstvom OF ni trdne vezi. Slaba udeležba na sestanku pa je spet ena izmed posledic takega stanja v odboru.

Po kratkem, a jedrnatem političnem pregledu, ki ga je frontovcem podal tovariš Romanič — ljudje ga radi poslušajo —, je poročal tov. Cigoj o delu, ki ga bomo imeli s cesto in o ceveh za razširitev vodovoda, ki jih že kopljejo.

Člani so se spogledali... Začelo se je — pa za to večina ljudi ne ve, razen članstva nekaterih sindikatov. Za delo pri vodovodu so vendar obljubili, da bodo vsi pomagali, celo starejši Novomeščani! Mestni odbor OF je imel 2. avgusta sejo, po kateri je predlagal terenskim odborom, naj imajo množične sestanke in naj na teh govorijo tudi o prostovoljnem delu za cesto in vodovod — od 27. julija dalje pa se že dela za novi vodovod.

Zakaj... zakaj...?

Marsikomu ni bilo prav, da v Novem mestu še vedno ne znamo prostovoljnega dela zgrabiti z dobrimi organizacijskimi prijemi. Res je, da marsikoga doslej ni bilo blizu k prostovoljnemu akcijam, ker je odnesel v prejšnjih letih slabe izkušnje. Cesta, vodovod, odstranitev ruševin, brv čez Krko v Ragov log, gradnja novega parka, ki bo eden najlepših v Sloveniji, delo za otroško in športno igrišče, in tako dalje — vse to so vprašanja, ki segajo živo v srce vsakemu, ki je za napredek, za izboljšanje življenja v Novem mestu.

Kmetijski svetovalec

Pred izkopom krompirja - še en množični pregled

Po planu pregledov krompirišč, ki ga je izdalo ministrstvo za kmetijstvo, bo zadnji pregled krompirišč v nedeljo, dne 27. avgusta. Ker je to zadnji pregled, je naloga krajevnih ljudskih odborov, da pregled dobro organizirajo in lastnikov krompirišč, da se pregleda polnoštevilno udeležijo. V zadnjem

Sestaneke se je nenadoma razživel. Sekretar III. terena je povedal, da so ga ljudje sami spraševali, zakaj ni množičnih sestankov, da bi se pogovorili o delu. Mestni odbor OF je dostikrat — čakal, čakali pa so tudi terenski odbori. Le čas je tekel naprej, zato je bilo doslej v Novem mestu veliko začetege, a malo dokončanega. — Kako to, da se mestni in terenski odbori OF še vedno ne morejo zediniti za enoten način poročanja o prostovoljnem delu? Zakaj ni članov sindikatov na frontne sestanke, da bi razživel delo v ulicah in hišah, kjer stanujejo? Kaj je z mestnim planom OF za leto 1950? Zakaj so mostnice na hodniku kandijskega mostu vedno slabše in nevarne, železnih robnikov pa vedno manj, zakaj mestni odbor OF ni imel 4 mesece sestanka? Zakaj ni bilo zbora volivcev, ki bi ga moral sklicevati mestni ljudski odbor vsaka dva meseca, že od konca zime? Zakaj ne poročajo mestni odborniki volivcem o svojem delu? Po kakšni liniji se bo delalo za cesto in vodovod — po frontni, sindikalni, AFZ-jevski in še kakšnih drugih? Zakaj ni nobene nazorne agitacije za delo, nobenih grafikonov, poročil o dosedanjih uspehih? Se sme res povsod odlagati smeti in odluki MLO ne veljajo za nekatere? Mora tujca res že na postaji pozdraviti smrad tlečih cunj in žagovine iz ogabnih kupov odpadkov poleg ceste? Bodo podgane res dobile vso oblast in še napadale prašice, perutnino in zanesle morda še kakšno kužno bolezen? In še in še...

Vprašanja so deževala kar vsevprek. Kup perečih vprašanj, ki so jih poleg vodovoda in posojila iznesli frontovci II, in III. terena, je izzvenel v predlog, da naj mestni ljudski odbor čimprej skliče zbor volivcev in se pogovori z njimi o vsem, kar je življenjsko važno za nadaljnji razvoj mesta. Mestni ljudski odbor je to po zakonu dolžan storiti; ena izmed nalog OF pa je, da pomaga ljudski oblasti, opozarja na pomanjkljivosti v njenem delu in ji pomaga odstraniti vse, kar zavira izgradnjo socializma.

Kakor je bil ta sestaneke po eni strani slabo obiskan, pa je bil — po daljšem času enkrat — razgiban in so se ljudje oglašali z zdravimi predlogi. Njihova zahteva, da kot volivci Novega mesta želijo zbor volivcev, pa je prav tako dober predlog. Plan mestnega odbora OF za leto 1950 namreč ne bo izpolnjen, ako ne bo MO OF skupno z MLO v tesnem sodelovanju in organizacijsko krepko vodil prostovoljnih del.

Od tega pa je odvisna ureditev našega vodovoda in ceste. Ljudje hočejo delati; treba bo le več življenjskega sodelovanja odborov organizacij — in iskrenih stikov s člani Osvobodilne fronte.

—k

(Nadaljevanje s 1. strani)

75.000 sadikami, dasiravno je bil plan le 60.000 sadik. Tu so se dobro odrezali kmetje iz Sela-Hinj in Ratja, ki so sami posadili 22.000 sadik.

Pri davkih imamo veliko zaostankov — kmetje 5.800.000 din in obrtniki 572 tisoč dinarjev. Treba bo plačati dolžne zneske, saj je na vaši nad 11 milijonov viška kupne moči, poleg tega pa je v okraju še ogromen znesek denarja, ki leži pri kmetih in ni v prometu. Danes, ko so cene prostega trga izredno visoke in lahko kmet proda vsako malenkost za drag denar, ne more nihče trditi, da denarja ni. — Kljub temu, da se je blagovni promet letos precej povečal — znašal je v trgovini in gostinstvu v 6 mesecih nad 127 milijonov dinarjev, — pa je kupni fond še vedno večji kakor blagovni. Se pravi, da je denarja več kakor blaga. Težave v preskrbi so bile v prvem polletju posebno velike pri sladkorju, maščobah in zaradi slabo opravljenih odkupov v domačem okraju. Plan garantirane preskrbe je bil zato dosežen samo z 72%.

Da bo zato treba skrbeti za čim večjo kmečko proizvodnjo, so potrdili v petek vsi odborniki. Potem, ko so se pomenili še o šolstvu, o obdelovalnih zadrugah in ekonomijah, ljudski inspekciji in odkupih žita in drugih pridelkov, se je razvilo plodno in zelo živahno razpravljanje o nalogah, ki stoje pred ljudsko oblastjo.

Lahko trdimo, da tako razgibane okrajne skupščine doslej še ni bilo. Štiri in pol ure so odborniki predlagali dobre ukrepe, se oglašali k besedi in obdelali številna vprašanja. Vsi so pozdravili decentralizacijo naše uprave. Okrajni odbor bo znižal število uslužbencev od 185 na 124, s tem pa bo dana močna pomoč predvsem KLO, kjer bodo dobivali izvoljeni predstavniki ljudstva od slej več pomoči od okraja.

Dali pa so tudi lep zgled za vpis ljudskega posojila. Sklenili so vpisati 200.000 dinarjev; od tega so sprejeli navzočji že za 132.000 dinarjev obvez. Prvi se je oglašil odbornik tov. Janez Šiško z 8000 dinarji; sledili so poverjeniki, predsednik in drugi s 5000 in 6000 dinarji, mnogi odborniki pa s štirimi, tremi in dvemi tisočaki. Tovarišu Ferkolu, odborniku iz Bele cerkve, seveda niso verjeli, da bi ostal res le pri 2 tisočakah, njegovo obvezo bodo zato pripisali šele kasneje. Ostali odborniki upravičeno pričakujejo, da bo dal svoj včisti primeren zgled pri vpisu posojila.

Sledilo je polletno poročilo okrajnega sodišča, nakar so bile razrešene in na novo izvoljene razne komisije. Za predsednika okrajnega ljudskega odbora je bil nato soglasno izvoljen tov. Martin Žugelj, za predsednika izvršnega odbora tov. Stane Šmid in za tajnika tov. Zvonko Perc. Plodno skupščino so zaključili s pozdravnim pismom tovarišu Mihlu Marinku, predsedniku vlade LRS.

Omejitev prometa s krompirjem

Minister za kmetijstvo vlade Ljudske republike Slovenije je izdal odredbo o omejitvi prometa s krompirjem zaradi zatiranja koloradskega hrošča. Po novi odredbi so razglašena kot okužena s koloradskim hroščem v celoti območja okrajev: Novo mesto, Trebnje in ostali okraj, ki niso v naši bližini.

Na njivah, ki so okužene s koloradskim hroščem, in na neokuženih, ki so oddaljene od okuženih manj kakor poldrugi kilometer, krompirja ne smejo začeti kopati, dokler časa za izkop ne določi pristojni okrajni izvršni odbor po navodilih ministrstva za kmetijstvo, razen za lastno uporabo. Iz okuženih območij je prepovedano prevažati in prenašati krompir v druge kraje.

Zatiranje poljskih miši

Zatiranje poljskih miši se v letošnji spomladi ni izvajalo zaradi pomanjkanja zastrupljenih zrn. Miši so se v nekaterih predelih tako občutno razmnožile, da delajo že veliko škodo z uničevanjem raznih poljskih rastlin in posebno pridelkov. Kjer so se miši močno razširile, ne preostane nič drugega kot začeti z organiziranim zatiranjem. Sedaj ni izgovora, da ni na razpolago kemičnih sredstev, ki se uporabljajo za koncentvanje miši... Okrajne zveze kmetijskih zadrug so prejele dovoljne količine barijevega karbonata, ki je učinkovit, domač in cenen preparat. Kjer nameravajo kmetovalci obširneje pristopiti k akciji zatiranja poljskih miši, naj krajevni ljudski odbor posreduje pri svoji kmetijski zadrugi, da prevzame pri OZKJ potrebno količino bari-

časno šele odkrite nove okužbe po raznih okrajnih ljudskih odborih, ki nam kažejo, da prejšnji pregledi niso bili dobro izvedeni. Pregledi parcel, ki so proglašene kot okužene, se pa morajo vršiti redno dvakrat tedensko do izkopa krompirja.

Promet s krompirjem pa je dovoljen v mejah okuženih območij. Izjemno smejo iz okuženih območij prevažati krompir v druge kraje v Sloveniji državna odkupna podjetja in kmetijske zadruge, ki jim za to izda dovoljenje poverjeništvu za kmetijstvo pri okrajnem izvršnem odboru okraja, kjer je bil krompir pridelan. Po odredbi se sme s področij novomeškega in trebanjskega okraja krompir prevažati od strani državnih odkupnih podjetij in kmetijskih zadrug samo v Ljubljano. Opozarjamo vse lastnike okuženih parcel in parcel, ki se nahajajo v en in pol kilometrskem pasu od okuženih mest, da se drže navedene odredbe. Vse kmetovalce in ostale pa opozarjamo, da krompirja ne izvažajo ali pa prenašajo izven meja novomeškega in trebanjskega okraja.

jevega karbonata. Da pa bodo kmetovalci in kmetijske zadruge seznanjeni z načinom uporabe in priprave zastrupljenih vab, damo v kratkem navodila o pripravi vab in kako se učinkovito lahko zatirajo miši. Barijev karbonat je prah bele barve in učinkuje na miši, čim ga požoro male količine. Da lahko z malo količino barijevega karbonata zastropimo večje površine in da miši privabimo do strupa, napravimo zastrupljene pogače ali kruh. Za pripravo zastrupljenega kruha dobro zmešamo 1 kg barijevega karbonata s 4 kg koruzne ali pšenične ali ržene moke. Nato dodamo temu malo kvasa in toliko vode, da napravimo iz tega testo na isti način kakor pri peki kruha. Vodi priručnik po možnosti n. pr. (Nadaljevanje na 4. strani)



tekst - risba: Sl. Hotko

Kdo ne pozna tolikrat opevanega, slavne- ga in prekletega kraja na Dolenjskem — Zu- žemberka! Kdo ne pozna metropole Suhe Krajine iz naračno osvobodilne borbe, saj so tam okrog ginevali, najboljši sinovi naše zemlje, Smeio lahko trdimo, da ni kosečka zemlje, ki ni prepojen s krvjo naših naj- dražjih žrtev, ki so nam priborile svobodo.

Zužemberk je metropola Suhe Krajine, pa nikar ne mislite, da smo brez vode! Saj poznate Krko, bogato rib, pa njene slikovite slapove, po katerih razpostavljena dolenska reka peni svoje valove, prej kot se umiri v ravnini. Foznate idilične mline, ki so v nar- odnoosvobodilni borbi prispevali krepak delež za prehrano naših borcev, in mična nar- avna kopališča. In poznate tudi staro veli- častno stavbo, poraslo z bršljincem — grad, mc nekdanjega viteštva in graščakov, trd- njavo tlačanstva, spletak in neusmiljenega iz- koriščenja. Sive, mogočne ruševine molče pričajo o silni nekdanjih žužemberških gos- podov. Grad, ki so ga gradili brezpravni sužnji — tlačani, stoji na strmi, zobčasti skali; pod njegovim vznožjem pa vali Krka, liha pričča vseh dogodkov, svoje razpenjene valove. Grad velik in so sezidal v roman- ski dobi in nosi vsa znamenja gotike in re- nesance. Mrke ruševine so živo povezane z zgodovino našega ljudstva in vseh njegovih junaških dejanj. Sedem velikanskih okroglih stolpov je postavil cesar Ferdinand leta 1533., da bi tako zaprl krvočimom Turkom pot v krško dolino. Tu se je zbrala četa hrabrih Dolenjcev pod vodstvom znamenitega Tur- jačana, lastnika gradu in 1593 soodločila slo- vito bitko pri Sisku. Tam so Turki občutili trdo dolensko pest; sam turški poveljnik Hasan je utonil v Kolpi.

V tem nezavzetem grajskem zidovju je predikant Krištof Slivc širil protestantsko vero od 1580 do 1600. Ker je bil zvit in pre- tkan, se je po neprestanih in zagrizenih na- starih polastil cerkve sv. Jakoba in Niko- lije v trgu in napravil tudi protestantsko

pokopališče, dokler ni deželni sodnik leta 1600 naredil konec njegovemu početju in ga dal zapreti na ljubljanski grad. V tem mogočem gradu je stanoval kranjski dežel- ni glavar Volk Engelbert Auersperg, tako je bil grad deželno središče. Tu se je rodil 1615 vsemogočni minister Ivan Vajkard Auers- perg, brat prejšnjega, ki je več let vodil usodo Evrope. Bil je vzgojitelj Ferdinanda IV, prvi minister Ferdinanda III. in Leopold- a I. Bil je celo takih mogočen, da so ga de- žele Stajerska, Koroška in Kranjska napro- sile za »patrona in pokrovitelja« dežele pri cesarju. Zato so mu plačevale letno Stajer- ska 4000 goldinarjev, Koroška 2.500 in tudi Kranjska 3000 goldinarjev. Po smrti brata, deželnega glavarja Volka Engelberta, je po- stal lastnik žužemberškega gradu, Castihlep- je in želja po oblasti ter izžemanje so ga zapeljali. Z raznimi zakulisnimi političnimi in gospodarskimi spletkami je prišel iz ko- ristoljubja podpirati francoskega kralja Lu- dovika XIV. glede delitve španskega kralje- stva, pod pogojem, da ga ta priporoči pa- pežu, da bi tako postal celo kardinal, kljub temu, da ni bil duhovnik in je imel številno družino. Na vsak način je hotel postati kar- dinal in je celo koprnel po papeški triari. Ko je cesar zvedel za njegove zakulsne spletke, ga je kratkoma odstavil. Naselil se je v Zužemberku, v tem mogočem gra- du; in do takrat najmočnejši minister v Evropi je zdaj lovil sulce, rake in ribe v Krki, v obsežne kočevske gozdove pa je ho- dil na lov. Umril je 13. novembra 1677.

Kolo zgodovine nezadržno teče dalje. Vse- mogočni rod žužemberčanov je pod krepki- mi, mogočnimi udarci kmetskih tlačanov — puntarjev, katerim je plamenico prižgal Matija Gubec, začel hirati. Uboga gmajna je pričela rušiti grad za gradom. Puntarji so krepko udarjali in se ostresali grajskih spon. Gradovi so izumrli.

V letu 1941. je završalo. Stara nemočna Jugoslavija je pred fašisti in nacisti polo- žila orožje.

(Nadaljevanje.)

Z Okrajnim magazinom med naše kmete

»Da nudimo potrošniku — kmetu — čim več blaga in mu prihranimo časa, ki ga z vseh strani lovi, to nas sila, da ob nedeljah, pa tudi med tednom, pohitimo s kamionom v naše vasi.« mi je z dobro voljo razlagala Smalčeva — preizkušeni »kavelj« v postrež- bi, in me hkrati povabila, da se udeležim »sejma« v Skocjanu, kamor mislijo v nede- ljo odpotovati s svojim kamionom.

Rad sem sprejel iskreno povabilo. Z ljud- mi dobre volje in z dobro založenim kami- onom ni napak potovati. Pa tudi radoved- nost, kako je s kupno močjo našega kmeta in želja da se porazgovorim z ljudmi iz Skocjana in njegove okolice me je vsega prevzela. Zidane volje smo krenili na pot in se kmalu ustavili sredi Skocjana. Prispeli smo nekaj po šesti uri zjutraj. Ljudje so bili pri prvi maši, Zunaj cerkve jih je bilo skoraj več, kot pa znotraj. Zunanji so prid- no zrl na pridno Mikoličko, Smalčevko in druge, ki so skladale blago s kamiona, po- stavljale stojnico in nanjo zlagale prepotreb- ne stvari za kmeta. Potem so začeli povpra- ševati po cenah razstavljenega blaga. Usluž- benke so jim postregle. Prosta prodaja tekst. blaga terja prav tako visoke cene, kakor prosta prodaja jajc, sadja, zelenjave in pi- ščancev na novomeškem in drugih trgih. Ne- kaj parov oči se je spogledalo, se odmaknilo od stojnice. Tudi godrnjanja je bilo. Ne za dolgo. Tisti, ki je najbolj godrnjal, si je iz- bral gozjerice. V listnici je ostalo več tisoč- škov, kot pa so jih zahtevali lepo izdelani čevlji.

Nahrbtniki za šolske otroke — čudovito poceni, blago za srajce, čevlji za ženske in moške vseh vrst, rute, ženske narejene oble- ke, negavice, blago za obleke — vse po vrsti je zginjalo s stojnice in se stiskalo v rokah zadovoljnih kupcev. Ločitev od denarja ni bila težka, kar je znak, da le ni tako malo denarja v kmečkih mošnjah.

Med prodajo sem se razgovarjal z več kmeti in kmeticami. Eden njih, mislim, da je bil iz Poljan, mi je odkrito povedal, da se boji vzeti listnico iz žepa.

— Zakaj? — sem ga vprašal.

Odgovoril je s trdovratnim molkom. Po- novil sem še enkrat vprašanje.

— Zakaj! Zakaj! Saj imaš sto oči, ki pre- že, da ti prodro skozi usnje v mošnjo.

— Ne bo tako hučo, korenina! — sem ga tolažil in mu skušal na domač način do- povedati pomen obtoka denarja. — Kaj ima- mo od tega, da ga tiščite založenega v skl- danicah? —

Ni mi zameril. Povabil me je v gostilno. Tam se je obema še bolj razvzvil jezik. Znašla sva se v soglasju, le še nekaj malen- kosti je bilo v sporu.

— Zakaj ni hlačevine, zakaj moških no- gavic, zakaj ni tega in zakaj onega! — je hitel.

Prav je imel. Ponovil sem mu besede Mi- količke, ki mi je pred odhodom v Skocjan

govorila: »Drži. Raznih stvari, ki bi jih naš človek na deželi potreboval, še manjka. Vča- sih tudi zaradi nepravilnega poslovanja. Bo pa v najkrajšem času našim kmetom tudi v tem pogledu ustrezno.

Znanci so me povabili v zidanico. Rad bi jim ustregel, če ne bi bilo prijaznih usluž- benk Okrajnega magazina in kamiona, ki me bo hitreje pripeljal v Novo mesto, kot pa noge. Ko smo južinali na stojnici, smo se s kmeti še marsikaj porazgovorili. Beseda je nanesla na ljudsko posojilo.

— Tisoč dinarjev bom že dal — se je od- rezal eden izmed starejših kmetov.

— Tudi odborniki ne dajo več! — je use- kal drugi.

Spoznal sem, da je delo množičnih orga- nizacij v tem delu Dolenjske bilo prešibko v pogledu agitacije za ljudsko posojilo. Brez pravega prepričevanja in razlag o pomenu in koristi ljudskega posojila sodijo, da bo dal kmet več, kot pričakujejo. Ta zmotaj jih je tudi pripeljala do takega stanja, da skoraj vsi kmetje, ki so pripravljani vpisati ljud- sko posojilo, dajejo obvezo z enostavnim: »Dal bom tisoč dinarjev!« — Po vsem novo- meškem okraju čuješ te naveličane: »Ti- soč dinarjev«. Drži, da so kmetje, ki bi tež- ko vpisali več kot tisoč dinarjev, je pa še več takih, pri katerih bi aktivisti s pravim dopovedovanjem o pomenu ljudskega poso- jila dosegli da bi večji kmetje vse drugače segli v žep in vpisali številko z eno ničlo več. Sicer so v novomeškem okraju lepe možnosti za vpis ljudskega posojila na kme- tih. Verjamem, da bo prvo ljudsko posojilo kmetov večkrat prekoračeno. Dosegli bi pa lahko še več.

Se bi padale besede. Ni časa, ker Smal- čevka priganja. S svojo škrinjico, v kateri ima denar, sedi na praznem zaboju na ka- mionu, kakor na tronu. Utrujena Mikolička se veselo smehlja. Ravnateljica Okrajnega magazina bo zadovoljna z uspehom. Pove- dala ji bo tudi, kar so kmetje naročili: »Več hlačevine, več lepega in koristnega blaga, pa bo tudi več denarja kanilo iz naših mo- šenj v Smalčino škrinjico.

Med potjo do Novega mesta smo se raz- govarjali o različnih stvareh. Prislunil sem besedam uslužbenk in slišal: »Kmetje so bili zadovoljni, ko sem jim povedala, da bo Okrajni magazin vse viške pridelkov — se- veda tistih kmetov, ki bodo izpolnili obvez- no oddajo — kupoval!«

Mikolička je tudi potožila, da ima Okraj- ni magazin težave s prevoznimi sredstvi. Kamione morajo najemati, niso pa vedno na razpolago in to zavira tako važno poslova- nje, kakršno je poslovanje Okrajnega ma- gazina, ki s pridnimi uslužbenci izpolnjuje izredno pomembno nalogo, kakršna so »sej- ma« po vaseh.

Upajmo, da se bo tudi to nekako uredilo. Saj smo navajeni živeti v težavah in jih bomo tudi na kakršen koli način prebrodili.

Velike oči, še večja usta...

Bil je čas, ko so pomembni in nepomemb- ni ljudje pisali dnevnike. Zapisovali so v drobne ali debele vezke vse važne dogod- ke, ki so sladili ali grenili njihovo življenje. Pogosto so bili vprav ti zapiski in dnevniških važno izhodišče za študij znanstvenikom in literatom, ki so v življenjepise pomembnih ljudi vnašali prav vse, kar je bilo v življe- nju pomembnih ljudi takorekoč skrito rado- vednim ljudem.

Ta čas je za nami. Živim v kraju, kjer ni mnogo pomembnih ljudi, a prav zato pi-šem dnevnik pomembnih dogodkov iz živ- ljenja preprostih ljudi, ki so še daleč od so- cializma, ker imajo takorekoč — velike oči in še večja usta! Kdo bi jim ugodil! Za- bavljali so čez draginjo in davke v ranjki Avstriji; trpeli, so stiskali pesti in zabavljali čez davke in draginjo v stari Jugoslaviji; in ker so zvesti staremu pregovoru, da je navada železna srajca, zabavljajo tudi v so- cialistični Jugoslaviji. Niso hudobni, le v krji in meso jim je prešlo zabavljanje. Kdo bi jim zameril!

Listam po dnevniku ki vsebuje pomemb- ne dogodke iz življenja preprostih ljudi, se nagajivo smejim drobnim zapiskom in sem sploh dobre volje, ker se v teh vrsticah tiho dogovarjam z ljudmi, ki me obkrožajo iz dneva v dan; z ljudmi, ki imajo velike oči in še večja usta — za zabavljanje namreč. Od vseh zapiskov mi najbolj ugajajo po- membni dogodki v življenju nepomembne sosede Neže Faflje. Samo tri dogodke tri drobne zgodbe sem vam, dragi čitatelji, pre- pisal iz dnevnika. Vse zgodbe so iz leta tisoč devetsto petdesetega!

MAREC

Volitve. Na volišču je živahno. Ze v zgod- njih jutranjih urah je mladina z zastavami in pesmijo pohitela na volišče. Lepemu

vzgladu so sledili starejši volivci in volitve bodo na našem volišču zaključene najbrž do devete ure. Prvi ne bomo v Sloveniji, a poslednji tudi ne. Ljudstvo prihaja na volitve z vero v lepo bodočnost naše države. To ljudstvo, med katerim živim, je v voj- nem času mnogo trpelo. Zdaj izpolnjuje opo- roko svojih padlih sinov, ki so z vero v lep- šo bodočnost umirali v partizanskih in oku- patorjevih taboriških smrti.

Ura je devet. Vsi so volili, le še Neža Faflja naj pride in volivna komisija bo zaključila svoje delo.

Toda Neže Faflje ni. Mlad frontovec se napoti k njej.

»Soseda, samo vas še čakajo! Menda boste opravili svojo državljansko dolžnost!«

Zdaj je Neža Faflja sfaljala, kar jo je že dolgo potihem grizlo!

»Nikamor ne grem!« je zakričala. »Volitve naj me kar v uho pišejo.«

»Menda ne mislite resno, Neža! Glejte, za- radi vas bo volivna komisija morala do šeste ure zvečer sedeti in prodajati dolgčas.«

»Zaradi mene lahko takoj zaključijo. Jaz sem ženska. Kdaj so se le babe vtikale v politiko, a?«

»Da, saj bi zaključili,« se je nasmejaj pri- šlek, »pa ne smejo. Samo zaradi vas bodo vkovani ves dan na stoleh.«

»Kar naj sede! Volit pa ne grem! O je- zuzsmarička.« je zavajkala, »ali je to sploh življenje? Glej, nedelja je, pa nimam niti pol kile mesa, da bi skuhalo juho! Včasih sem prodala za 8 din liter vina in sem si kupila kilogram govedine. To je bil zlat čas! Zdaj pa je mesnica zaprta, za kmečkega člo- veka pa ni niti deke mesa, četudi moramo meso oddajati. Na mesnici je plakat: VO- LIVCI, GLASUJTE ZA OF! Ta plakat je pečat, s katerim so vrata mesnice zapeča- tens. Kar izgini in jim povej, da me ne bo!« In mladenič je odšel.

Neža Faflja je za obed nalila družini v skledo masne kurje juhe, rezance iz pše- nične moke je zakuhala na juho in pečena kokoška je »proslavila« Nežino krepot in obljubo, ki jo je prejšnji dan dala mežnarju Tingelčku.

Volivna komisija je zaradi Neže zaklju- čila volitve šele ob šesti uri zvečer.

Naš kraj je poslednji v Sloveniji zaklju- čil volitve.

JULIJ

Zetev. Ženjice žanjejo, žanjejo. Ko je kra- jevni ljudski odbor evidenčno popisoval set- veno površino v našem kraju, so vse gos- podinje zatarnale da bo žetev slaba, ker je suša, ker so miši požrle posevke na polju, ker se je spet pojavil žitni hrošč, ker je toča uničila pšenična polja, ker je... ne, vseh jermijad si res nisem zapomnil in jih tudi ne bom vpisal v dnevnik pomembnih dogodkov.

Zdaj pa je žetev v polnem teku in zama- hu. Vesel sem, suša se oglašja, to je res, toda kruha nam ne bo manjkalo.

Neža Faflja teka po vasi od hiše do hiše in vabi za jutranji dan ženjice. Tri njive pšenice ima, sama vendar ne bo žela.

Ne, sama ni žela! Devet ženjič je najela in dva vezača. Ko je mlatilnica omlatila Ne- žino pšenico, je bil kup omlačenega zlatega zrnja kar precejšen. Krajevni ljudski odbor ji je predpisal obvezno oddajo zrnja: tri mernike! Neža Faflja je zavajkala:

»Tri mernike! Da bi vas le vsi hudiči po- citrali! Komaj dvajset mernikov smo namla- til!«

Predsednik ljudskega odbora pa je imel od mlatilničarja podatke:

»Neža Faflja — namlatil 45 mernikov pšenice.«

»Pa še mesa ni!« je kričala Neža v pisar- ni Krajevnega ljudskega odbora. »Ženjam

niti mesa nisem mogla skuhati! Samo grab- lje nam kažete, vil pa ne...«

Neža Faflja je dala tri mernike pšenice. Vsako zrno je preklela trikrat. Tega seveda ni povedala, da je ženjam spekla petelina in pet kokoši in da je za žetev in mlačev razrezala zajetno šunko.

AVGUST

Mesar v naši vasi je ubil vola. Ljudje so kupovali govedino, gospodinjje so kuhale juho.

Naslednji dan sva se z mesarjem srečala:

»Zakaj vas ni bilo? Krasno govedino sem sekal včeraj. Če je bil kdo potreben mesa, ste ga bili vi, saj prašička, kolikor vem, niste klali.«

»Meso?« sem se začudil. »Včeraj? Nisem vedel. Ničče mi ni povedal.«

»Se ga lahko dobite,« se je zasmejal me- sar. »Se celo stegno visi v mesnici.«

»Pa so ga vse gospodinje kupile?« sem radovedno vprašal, ker me je začudilo, da je ostalo kar celo stegno.

»Skraj!« si. Le Neža Faflja ne,« se je namuznil mesar.

»Zakaj ne?« sem se začudil. »Vselej je obgodrnjala vašo zaprto mesnico.«

»Zato ne,« je odgovoril, »ker je Neži meso predrago.« Po sto petdeset sem sekal, ona pa je kričala, da je to črnoborzijska cena.«

»Da, v stari Jugoslaviji je prodala liter vina za 8 din in kupila za ta denar kilo- gram mesa,« sem poljsnil.

»Zdaj pa prodaja vino po stoosemdeset dinarjev. Pa ima zares izgubo,« se je nas- mejal mesar.

Sel sem domov in zapisal v dnevnik: »Ne- ža Faflja ima velike oči, a še večja usta — za kritiko, ki ni kritika, temveč papagajsko ponavljanje besed, ki jih ljudem z velikimi usti prišepetava mežnar — Tingelček.«



PIŠEJO NAM

BELOKRAJSKI OTROCI NA GORENJSKEM

Načelo socialistične države je, da gredo dobički proizvodnih sredstev v korist delovnih množic. Tako smo mogli tudi letos organizirati kolonije, kjer so naši najmlajši preživeli nekaj brezskrbnih in veselih dni.

Za belokrajске otroke je okraj organiziral dve izmenični letovanja v Dragomlju pri Domžalah na Gorenjskem.

Dne 3. julija zjutraj se je odpeljala prva izmena. Enainpetdeset otrok je v vlaku nestrpno pričakovalo nekaj novega in lepega. »Kdaj bomo na cilju?« — so spraševali. Okrog poldneva smo prišli v prijazno vas Dragomelj. Občudovali smo lepa polja, Kamniške planine in lično šolo, kjer smo se nastanili. Čeprav poplave ni povsem dogovarjalo zahtevam letovanja, smo se vseeno v njem vse dni dobro počutili. Uživali smo čisti zrak, sonce in vodo. Dobra, izdatna in okusna hrana je otrokom zaokrogčila lice in teslesa, nekateri so se v osemnajstih dneh zredili celo po tri kilograme. Postali so živahni in razgibani. Pripravljali smo se za kulturno prireditve, nekateri so telvali, drugi peli, nekateri zopet deklamirali. Domačinom smo na prireditvi pokazali belokrajsko kolo Lepe Anke in metliški most, davno izročilo belokrajskih dedov in babic iz fevdalne dobe. Ves čas smo mnogolične zabave prepletali s predavanji in sprehodi v bližnje okolice. Obiskali smo Kamnik, Stari grad nad Kamnikom ter kolonijo na Homcu, tako da so otroci tudi praktično temeljito spoznali ta košček slovenske zemlje.

V okviru pionirske organizacije smo se učili življenja v skupnosti, borili smo se za red, disciplino, čistoto in druge lastnosti, ki morajo biti last kulturnega socialističnega človeka; pri vsem pa smo bili nad vse veseli.

Vzgojno in upravno osebje pa je seveda našlo tudi na težave. Treba je bilo precej iznajdljivosti in požrtvovalnosti, čeprav je OLO Ljubljana okolica storil vse, kar je

bilo v njegovi moči. Hrano smo morali nabavljati v Domžalah, Crnučah in celo v Ljubljani. Požrtvovalne kuharice so delale večsah od zgodnjih jutranjih ur pozno v noč. Večasih je bilo hudo, toda zavest, da gre vse v dobro otrok, je dajala vedno novih sil.

Pri vsej pripravljenosti osebja, da pripravi otrokom najlepše in čeprav vsak pošten državljan razume pomen kolonij in privošči pionirjem nekaj dni oddiha, se pa še vedno najdejo ljudje, ki so brez srca — brez srčne kulture. Dvakrat smo namreč doživeli neljubo presenečenje. Osebe in celo otroci so bili deležni grobih izbruhov nekaterih domačinov, češ da se v koloniji zapravlja čas in je ono, kar morajo ljudje dati iz svojih žuljavih rok. Saj je res, pričelke delovnega ljudstva smo uživali in hvaležni smo, da so najrevnejši otroci Bele Krajine mogli preživeti nekaj dni brez skrbi pri polni mizi. Oddaje teh ljudi pa še niso zavestne. Ali pa morda niso imeli in nimajo. Dragomeljčani koristijo od ostalih delovnih ljudi, katerim dajejo bogate sadove svojih ravnin? Če bi pomislili, da so starši teh otrok, ki so bili v koloniji, dali velik in krvav delež med narodnoosvobodilno borbo za uničenje okupatorja, bi morda bili malo bolj prijazni. Čas pa je neizprosno, če ne boš dajal skupnosti, tudi od nje ne boš mogel sprejemati.

In še nekaj, kar Dragomeljčanom ni verjetno znano: na Dolenjskem in v Beli Krajini imamo tudi otroške kolonije. Otroci v teh kolonijah so večinoma z Gorenjske. Dragomeljčani naj vedo, da se tem otrokom še od daleč ni kaj podobnega očitalo in da daje Dolenjska kljub revščini z večjim srcem, kot pa Dragomeljčani.

Kljub tem neljubim dogodkom so otroci prav lepo preživeli osemnajst dni in se srečno vrnili v objem svojih domačih.

—ac—

V OBNOVLJENEM DOMU

Pravkar smo prebrali dopis o življenju belokrajskih otrok v koloniji na Gorenjskem. Pa poglejmo kaj nam piše tovarišica Regina iz Metlike. Ona se je z dopisom spomnila naših starčkov, ki preživljajo jesen svojega življenja v domu onemoglih starčkov. Regina piše:

Takoj po osvoboditvi je dom za onemogel in starčke v Metliki prevzel socialni odsek OLO Crnomelj. Dom, ki se je prej upravičeno imenoval sirotišnica, je bil takrat v obupnem stanju. V zakajenih sobah z razbitimi šipami so stale postelje z žakljevina-stimi slamaricami. Dvojnega perila za posleje niso imeli. Hrana je bila slaba in enolična. V sirotišnici ni bilo prostora za vse, ki so večsah umirali v cestnih jarkih ali nekje v listnjakih po kmetih. Prednost pri sprejemu v dom so uživali le protežiranci.

V naši novi državi je postala nekdanja sirotišnica resničen dom, ves svetel in prazničen. Socialno zdravstveni odsek OLO Crnomelj je s pomočjo Ministrstva za socialno skrbstvo v Ljubljani napolnil vse svoje sile, da so nekdanjo sirotišnico obnovili in jo preuredili v dom človeka vreden. Ze v letu 1948 je bilo v domu prostora za šestdeset ljudi. Rdeči križ Slovenije je oskrbel dom z novimi pokrivali, rjuhami, oblekami, obvalom, sanitetnimi potrebščinami in nekaj

Urednikov kotichek

Okraju Trebnje: V treh tednih smo dobili v uredništvo »Dolenjskega lista« le en dopis iz okraja Trebnje. Dopis se nanaša na uprizoritev igre »Zelena vrvice« in bo v kratkem objavljen. Prežalostna je ugotovitev, da ne sprejema list iz tega okraja skoraj nobene besede. V katerem grmu je skrit zajec — ni težko uganiti. Naj se vendar enkrat zdramijo vsi tisti, ki odgovarjajo za tisk in propagando in začno z akcijo, da pridobijo za »Dolenjski list«, ki naj bi bil tudi glasilo OF za trebanjski okraj, nekaj dobrih dopisnikov. Vzemite si za primer Belo Krajino, od koder po zadnjem sestanku kar dežujejo dopisi na uredništvo. Ali ste pri vas zaspali pri odkupu in pri pripravah za drugo ljudsko posojilo? Mar pri vas ni življenja, ki bi zaslužilo, da se ga opiše v listu?

VSEM DOPISNIKOM!

Pišite svoja poročila tako, da je med vrsticami precej presledka, da urednik lahko popravi morebitne napake! Ob levi strani pustite širok rob. Za vzorec smo dali tako postaviti tole sporočilo. To prosimo zaradi tega, da nam olajšate delo pri popravljanju. Če je pisano preveč na tesno, tiskarna lahko rokopis zavrne ali pa ji je otežkočeno delo. Uredništvo

hrane. Socialni odsek OLO Crnomelj pa je pomagal domu z raznim gospodarskim in gospodinjanskim inventarjem.

Dom ima tudi lastno ekonomijo, z orno zemljo, pašniki, stelniki in gozdovi. Redijo svinje, govedo, kure in zajce. Zivljenje starčkov je lepo. Čeprav jih nihče ne sili, sami primejo za orodje in opravljajo lažja dela. Zenice se najraje ukvarjajo s prejo. Prav tako, kakor v starih časih... Za dela, ki jih opravljajo, dobijo nagrade.

V kratkem bo dom popolnoma urejen. Le še kuhinjo na novo opremljajo in pa pralnico v kleti. Ko bosta ta dva prostora urejena, se bo pridobilo dve novi sobi v katerih bo prostora za 12 ljudi. Tudi kopalnice in umivalnice ne bodo oskrbovane pogrešali.

S hrano so starčki izredno zadovoljni, s prostori prav tako. Niso redki tisti, ki pravijo, da na takih posteljah in v takih prostorih niso še svoj živ dan živeli. Da v tem domu vse tako lepo teče je tudi velika zasługa tovarišice Nežke Dragož, ki se nenehno trudi, da bo dom res dom vseh starčkov in onemoglih.

Regina

TAT OTROSKEGA VESELJA

Nekaterim ljudem v Novem mestu je DID trn v peti. Tako je pred dnevi navsezgodaj zjutraj prišel nekdo na dvorišče DID in ukradel dve gugalnici. Da se bo otroški smeh še naprej razlegal, bo poskrbela uprava DID in nabavila novi gugalnici. Težko pa je razumeti človeka, ki na tako nečloveški način krađe otrokom pošteno razvedrilo. Da mu je šlo za to, je dokaz to, ker mu gugalnici nimata za kaj služiti. Nujno potrebno je, da take ljudi razkrinkavamo, ker jim ni po godu, da država skrbi za naše najmanjše.

Uprava DID Novo mesto

ZANIKRN GOSPODAR, TODA ZVIT SPEKULANT JANEZ DARMAZ

Darmaž Janez, posestnik III. skupine iz Orehovice pri St. Jerneju, je izrazil predstavnik kmečkih spekulantov in zanikarnih gospodarjev. Poglejmo malo v njegovo črno dušo.

Kmetu Darmažu je bilo predpisanih 500 kilogramov obvezne oddaje belih žit. Na zbiralnico v St. Jerneju je pripeljal le 340 kilogramov in to ne belih žit, temveč z žitom pomešano 50% ljuške. Zavrnen in poučen o svoji dolžnosti, je nejevoljno obrnil voz in sneti odpeljal domov.

Točno ob tednu je bil znova z žitom na zbiralnici v St. Jerneju. Prevzemalec žita ga je spoznal in mu kar se da vestno pretipal in pregledal pripeljano žito. Darmaž je svoj prvi greh ponovil. Pripeljal je isto vsebino v vrečah, kakor prvič.

Na zbiralnici so bili skoraj preveč vljudni. Pokazali so mu žitočistilnik ob skladišču in mu svetovali, naj ga izkoristi. Nerad se je vdal. Izgovarjal se je, da ni on kriv, če je toliko ljuške v žitu, ko pa so mu ostali kmetje zasmehovalno dokazovali, da je njegova gospodarska zanikrnost ali pa spekulativno krivo, da s takim žitom prihaja na zbirališče, je odnehal in začel s čiščenjem. Žitni čistilec je bil neusmiljen, toda pravičen: pokazal je od 340 kg mešanice, katero je pripeljal Darmaž na zbirališče, 123 kilogramov ljuške.

Dejanje kmeta Darmaža ne zasluži le prezir delovnih ljudi, temveč tudi obsodbo, ki bi ga odvadila take hesramnosti!

I. Rustja



Šahovsko društvo »Stojan Puc« iz Novega mesta je 10. VII. 1950 igralo dvoboj s šahisti Osijeka (Hrvatska), ki se je končal neodločno 5:5. Moštvo »Stojan Puc« je bilo zelo oslabiljeno, saj je igralo brez najboljših igralcev, kot so Jovan, Strbenc, Bartolj, Zabukeyec, Medic. Vsekakor je tudi ta rezultat zadovoljiv, saj veljajo šahisti Osijeka za dobre igralce.

V trebanjskem pionirskem taborjenju v Kotu pri Mirni je bil dvanajstdnevni večerni šahovski tečaj, ki ga je obiskovalo 24 pionirjev in pionirk. Ob koncu tečaja sta bila igra na dva turnirja. Na A turnirju je prvo mesto osvojil Bončina Saša z 11 točkami, II. mesto je osvojil Mizek Ivan z 10 točkami, III. mesto Jajdiga Tončka z 8 in pol točkami itd.

Na B turnirju je osvojila I. mesto Slinkar Slava z 10 in pol točkami, II., III. in IV. mesto pa si dele Strajnar Marica, Jerovšek Lado in Verbič z 9 in pol točkami itd.

ŽE VESTE?

sem vprašal oni dan vedečnega moža na Katarininem trgu, kdaj bodo pospravili v kraj podstavek bivšega stebra, ki že dolgo, dolgo leži prevrnjen ob ograji, strmi na Ljubljansko cesto in kopri, da bi se ga vsaj kak priložnostni voznik usmilil?... Tisti mož me je samo neznanosko otožno pogledal, sklenil roke in molče odšel. Jaz tudj.

Polž, naš ljubi domači polž s pisano hišico je že od pomnenja vzor počasnosti. Ubogi lupinar kar malce po krivici nosi ta pečat, kaj menite. Primerjajmo njegovo naglico z graditvijo že zdavnaj objubljenega lesene brvi čez Krko v Ragov log. In vidimo, hm... polž je kar pravcati moderni brzovlak! Tako vsaj trdi prijatelj, ki je v tej zvezi napravil (namreč s polžem) nekaj preza-avih poizkusov. Zanima ga namreč črna, tudj na Novomeščane se nanašajoča in hvalevredna parola: Mamice, peljite svojo dečico na čisti zrak! Zdaj si pa zamislite ubogo mamico kje v središču! Kako za božjo voljo naj pride v naravo skozi gosti, nečisti, to se pravi: prašni zrak!

Ha, ha, Novomeščani, korenček strgam; čisto prav vam je, Zmerom ste se usajali pa na raznovrstne faktorje valili mestni prah pa umazanijo pa ruševine in zlomek veči, kaj še vse. Ste pa čisto sami krivi, golobčki, da sami. Vi ste pa lepo druge dolžili. Res je, še ne veste? MLO je kategorično, ex katedra takorekoč, izjavil, da so vse novomeške zaostalosti krivi sami — meščani! O, sancta simplicita! bi rekel Jan Hus, — o, sveta preproščina!...

Zadnjič me je obiskal Dvomljivec pa s čmernim obrazom sitnobo raztresal, češ: kaj neki takole pisanje hasne? Kdo, tri sto zelenih, je godel, se bo zdaj ukvarjal s prahom in šoferji in plevelom in javnimi stranišči? Noben krst, pa spada v to ali ono kratico, to pisanje za resno ne vzame. Saj imamo večje stvari pred nosom... Dopovedoval sem možaku, da pravni gospodar v hiši vsako malenkost sproti popravi itd.; da je prav, da se zapiše za bodoče mestne kroniste, kajti stari Rimci so imeli rek: Pisana beseda ostane, ampak moje učeno in neučeno čenčanje možu sploh ni šlo do živega. Večni: dvomim, pa dvomim. No, kaj bi človek počel s tako trmo, povejte?

(Dopisniki, že veste: pošljite tudj od drugod podatkov, pa jih bomo objavili v naši veseložalostni rubriki!)

Obvestila

»BELSAD« — TOVARNA SADNIH IZDELKOV V CRNOMLJU

kupuje preko Okrajnih odkupnih podjetij, Kmetijskih zadrug in neposredno od nabiralcev po uradno določenih cenah vsako količino gozdnih sadežev: majine, borovnice, brusnice, robidnice, bezgove jagode, rdeče gozdne jagode, brinjeve jagode itd. ter vse vrste industrijskega sadja: jabolka, hruške, slive, ringloje, breskve, marelice, kufine, grozdje itd.

Podrobna navodila o odkupu in ceni lahko dobite pri Okrajnih odkupnih podjetjih, pri Krajevnih kmetijskih zadrugah ali naravnost v tovarni.

Naše geslo je: Čim večji bo odkup, toliko več osvežujočih sadnih izdelkov, bomo lahko nudili delovnemu ljudstvu.

Izgubila se je lovska psica, kratkodlaka Istrijanka, z oranžnorumenom masko in zvezda na temenu. Oko jantarjevo, smrček temen. — Vrniti proti nagradi Klobučarju Alojzu, Uršna sela 75.